

| ANNETTE HOFF: *Nydelsesmidlernes Danmarkshistorie. Bind 4: Den Danske Vinhistorie*, Wormianum/Den Gamle By, Aarhus 2018, 416 s., 325 kr.

Har vi egentlig en vinhistorie i Danmark? Det har vi nu. Med værket *Den Danske Vinhistorie* undersøger historiker og seniorforsker Annette Hoff, hvordan vi i Danmark har dyrket og drukket vin de seneste 750 år. Udgivelsen er fjerde bind af *Nydelsesmidlernes Danmarkshistorie*. I denne serie har Hoff tidligere kastet sig over kaffen, teen og chokoladen (anmeldt i *Historisk Tidsskrift*, 2017:2). Arbejdet indbragte hende i 2016 kulturministeriets forskningspris, Julius Bomholt Prisen. Tildelingen blev motiveret med Annette Hoff's evne til at forene arkivalisk arbejde og fremragende forskningsformidling. Seriens seneste bind ligger i fin forlængelse af de foregående tre bind.

Værket hviler på et imponerende kildearbejde, der bringer meget nyt og relevant materiale frem i lyset. Det første spadestik er baseret på arkæologiske fund og fortæller om det fornemme vinudstyr, der for næsten 2100 år siden havde fundet vej fra Italien til Hoby på Lolland. De fine fund beviser imidlertid ikke, at der faktisk blev nydt vin i Danmark under Romersk Jernalder. Først fra 1300-tallet foreligger der indikationer af, at danskerne drak vin i form af rhinskvind, hvidvin samt franske og spanske rødvine. Det kan dokumenteres med lovtekster, der bl.a. omtaler falske mål til vin, men også i form af mange poteskår fra samtidige importerede kander, der – måske – har indeholdt vin. For læseren står det gennem hele bogen befriende klart, hvilke konklusioner forfatteren har belæg for at drage, og hvilke overvejelser der primært er baseret på spekulationer.

Indtil slutningen af 1500-tallet var vin alene forbeholdt hoffet og højadelen, men herefter blev nydelse af vin både mulig og attraktiv blandt de bedrestillede borgere i de største danske byer. Over en række kapitler tager Hoff os med rundt i hele riget, hvor vi gennem et bredt kildemateriale stifter bekendtskab med vinforbruget blandt bønder og præster samt i byernes klubber og herregårdene på landet.

Hoff følger vinen helt til nyere tid, hvor den siden velstandsstigningen i 1960'erne er blevet et stadig mindre eksotisk indslag på de danske middagsborde. I dag drikker 25 % af danskerne vin til maden om lørdagen, og i forlængelse af det nye årtusindes gourmetbølge varierer vi i stigende grad vores forbrug af vin. Det er udelukkende i denne samtidshistoriske del af bogen, at debatten om vinens sundhedsfremmende og skadelige effekt berøres, om end denne debat ikke er af nyere dato. Afholdsbevægelsen har mere end 140 år på bagen i Danmark.

Udgivelsen er ikke alene en udrulning af vinens snævre historie. For Annette Hoff udgør den lange historie om danskernes forhold til

vin et afsæt til en større fortælling om samfundsmæssige forandringer og brydningsperioder. Bogen er derfor et godt eksempel på den nye form for madhistorie, der forfølger enkelte fødeemners historie uden at fortabe sig i kuriøse anekdoter uden bred relevans.

Som sine forgængere er bogen skrevet i et levende sprog. Udgivelsen er forsynet med velvalgte illustrationer, der blandt andet tæller malerier, træsnit og genstandsfotografier – alle akkompagneret af oplysende billedtekster, der på fin vis supplerer brødteksten.

Bogen har en åbenbar relevans for dem af os, der har en særlig interesse for madhistorie, men den kan også anbefales til historikere, som ønsker en malende rundtur i en række danske arkiver og kildetyper, som kun sjældent bringes i spil.

Caroline Nyvang

| NAN DAHLKILD & STEEN BILLE LARSEN (RED.): *Dansk Bibliotekshistorie*, I-II, Aarhus Universitetsforlag, Aarhus 2021, 790 sider, 499,95 kr.

Som det fremgår af litteraturfortegnelserne i de to bind *Dansk Bibliotekshistorie* findes der en omfattende bibliotekshistorisk litteratur, men værket er den første samlede fremstilling af biblioteker i Danmark på tværs af tid, steder og bibliotekstyper. Fremstillingen bygger på trykte kilder. Som nævnt er der mange af dem, men alle relevante er inddraget, og de er udnyttet effektivt, som det fremgår af det udmærkede noteapparat. Der er tale om et flot bogværk med mange illustrationer. Det vil være uundværligt for den, der vil vide noget om danske biblioteker fra middelalder til den digitale tidsalder. Undertitlen på de to bind angiver udviklingsretningen: fra „biblioteker for de få“ til „biblioteker for alle“.

Det er *dansk* bibliotekshistorie. Der er fokus på det nuværende danske territorium, dog med udblik til f.eks. Gottorp, Kiel og Lund. Den afgrænsning er forståelig. Men det må undre, at udenlandske biblioteksforhold ikke inddrages. Biblioteksudviklingen i Danmark er jo ikke unik, men følger på mange punkter udviklingen andre steder, og sammenligninger kunne øge forståelsen af sammenhænge og drivkræfter. Vi præsenteres for den kendte historie om, hvordan amerikansk biblioteksteknik blev taget i anvendelse. Men det giver jo ikke større indblik i, hvad der driver biblioteksudvikling. Et andet eksempel er beskrivelsen af det omfattende katalogiseringsarbejde i Det Kongelige Bibliotek, som startede i anden halvdel af 1800-tallet (I, s. 252ff). Udarbejdelse af kataloger over bogbestanden blev startet i store biblioteker i mange lande. Baggrunden var en voldsom vækst i trykte ud-